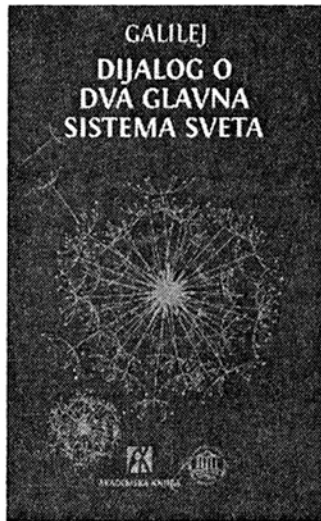

Тријумф Галилејевог идеје „Ипак се окреће”

Чувено дело „Дијалог о два главна система света“ Галилеја појавило се недавно у издању „Академске књиге“ и Природно-математичког факултета из Новог Сада. Захваљујући издавачима, преводиоцу Саши Хрњецу, уреднику едиције „Physis“ Мирку Аћимовићу и стручном редактору Вукоти Бабовићу, сада је доступно читаоцима на српском језику.

Од 1624. до 1629. Галилеј је радио на овом капиталном делу; добио је начелну сагласност Цркве за објављивање Дијалога, под условом да буде јасно да је хелиоцентрични систем само хипотеза и да на крају књиге стави папине аргументе о божанској свемоћи. Дело је 1632. године објављено и тако је забележен велики тријумф Галилеја и његовог учења. Међутим, папа незадовољан изласком књиге у којој је Галилеј, упркос прогласу против ширења Коперниковог учења, изнео аргументе у корист коперниканског система, „Дијалог“ предаје инквизицији. Црквеном наредбом исте године је дело забрањено, а Инквизиција је 1633.

Галилеја осудила на доживотну робију за изопачену јерес јер је подржавао и преносио идеју да се Земља

креће и да није у центру васељене. Био је приморан да призна да је због своје амбиције, незнања и необавештености, направно грешку и да се

одрекне својих ставова, а легенда каже да је након тога промрљао: „Ипак се окреће“.

Уместо на латинском, тадашњем језику науке којим су се служили образовани људи, Галилеј је „Дијалог о два главна система света“ написао на италијанском и тако га учинио доступним свим писменим Италијанима. У њему Галилеј, мајстор реторике и полемике, вешто излаже своје кључне аргументе у форми дијалога и на начин који подстиче критичко резоновање. Дијалог воде: Салвијати – поштовалац Коперника који излаже мишљење Галилеја, Сагрето – образовани човек који је у потрази за истином и Симпликије – припрости заступник Аристотела и Птолемеја. Ликови излажу аргументе за и против коперниканског, односно птолемејског система света, у дискусији коју воде четири дана. Дискусија није ограничена на астрономске теме, већ дотиче и физику и методологију.

Првог дана саговорници воде расправу о небеској (непролазној и бесмртној) и елементарној (променљив-

вој и пропадљивој) супстанцији. Други дан је посвећен углавном дискусији о кретању, а у највећој мери се разматрају два механичка концепта – релативност и инерција. Трећи дан је у основи посвећен дискусији о годишњем кретању Земље око Сунца и по орбити. Четвртог дана Салвијати објашњава настанак плиме и осеке помоћу Земљиног кретања. Он одбацује идеју да Месец или Сунце имају утицај на појаву плиме и осеке. Галилејева теорија о настанку плиме и осеке је погрешна, али то је разумљиво јер је ефекте гравитације открио Њутн тек након преко пола века од настанка овог дела.

Објављивање дијалога о два главна система света: птолемејском и коперниканском, 1632. године представља значајан тренутак за научну револуцију и основ за развој модерне науке, а такође и савременом читаоцу пружа плодносноу поуку. Дело је изузетно јер је, уз историјски значај и садржај тема из астрономије и физике, огроман његов утицај на развој методологије, а тиме и других наука.

Ивана Ранчић